

Centar za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR)
Center for Ecology and Sustainable Development
CEKOR, Korzo 15/13, 24 000 Subotica, SERBIA
Fax: 381 (0) 24 523 191, www.ckor.org

Saopštenje za javnost: Reforma Energetske zajednice

Grupa vodećih ekoloških organizacija sa Balkana inicirala je poziv na hitnu reformu Ugovora o energetske zajednici, a prilika je današnji skup Saveta energetske ministara regiona u Kijevu. Pomenute grupe traže da se u Ugovoru o energetske zajednici komponente zaštite životne sredine i klimatskih promena prošire, kao i da se donesu mere koje bi osigurale da će se postojeće obaveze bolje sprovoditi.

“Reforma Ugovora o energetske zajednici je prilika koja se javlja jednom u deset godina kako bi se pridobila podrška zemalja koje još nisu članice EU da zadovolje klimatske i energetske ciljeve EU”, kaže Garret Tankosić-Kelly, direktor SEE Change Net Foundation.

“Novi Izveštaj o ekomoniji klimatskih promena pokazuje da je održivi razvoj moguće postići isključivo kroz zajedničko delovanje država bez obzira na veličinu njihove ekonomije, a naročito u energetske sektoru koji je još uvek najveći izvor emisija gasova staklene bašte na Balkanu”, dodala je Dragana Mileusnić iz CAN Europe .

Nedavne promene koje su se desile u strukturi Evropske komisije, gde je pod potpredsednikom Alenkom Bratušek dat visok prioritet konceptu energetske unije, će dovesti do jačanja saradnje EU sa Energetskom zajednicom tokom sledećih godina, kažu predstavnici NVO-a .

“Vlade država-članica Energetske zajednice moraju dati jednako visok značaj evropskim zakonima o zaštiti životne sredine koliko daju i energetske pravilima EU. Jedino jačim zakonima u oblasti zaštite životne sredine može se obezbediti fer zajedničko energetske tržište za EU i Energetsku zajednicu, rekla je Malgorzata Smolak iz Client Earth.

Slabo poštivanje pravila Energetske zajednice postavljenih u Ugovoru je i dalje jedna od glavnih prepreka za njihovo puno sprovođenje, kažu nevladine organizacije. Jačanje primene mora biti najviši prioritet reforme, dok se veći broj EU zakona o zaštiti životne sredine mora uključiti u Ugovor, zaključuju NVO. One takođe očekuju da efikasnije učestvuju u radu Energetske zajednice kako bi se obezbedila veća transparentnost i učešće javnosti.

Prošle nedelje je Energetska zajednica, koju predstavljaju Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Srbija i Ukrajina, objavila Izveštaj o proceni sprovođenja napretka koji su ugovorne strane Energetske zajednice ostvarile u sprovođenju pravne stečevine Evropske unije (acquis communautaire) u periodu od septembra 2013. do avgusta 2014. godine.

Ovogodišnji izveštaj se po prvi put fokusira na performanse nacionalnih regulatornih tela, kao dodatka sveobuhvatnom pregledu sprovođenja ključne EU energetske legislative u sferi električne energije, gasa, obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti, nafte, zaštite životne sredine, tržišta i statistike.

“Jaka i nezavisna regulatorna tela su jedan od ključnih elemenata Trećeg energetske paketa, koji će stupiti na snagu 1. januara 2015. u Energetskoj zajednici. Oni su kičma dobro funkcionišućeg tržišta energije i funkcionisaće kako bi obezbedile koristi za potrošače energije i da zaštite njihova prava”, objašnjava Nina Grall, koja je zadužena za regulatorna tela u Energetskoj zajednici. “Dok panorama Energetske zajednice varira, sve ugovorne strane će morati da naprave značajne napore kako bi opremile svoje regulatore potrebnim alatima predviđenim u okviru Trećeg paketa.”

Nezavisnost nacionalnih energetske regulatora podleže direktnoj političkoj intervenciji i prete joj strukturne mere kao što su smanjenje zaposlenih, budžeta i plata, zaključuje se u Izveštaju. Isti fenomen se odnosi i na nacionalna tela koja regulišu konkurentnost i državnu pomoć, čiji je potencijal za otvaranjem tržišta ostao i dalje gotovo potpuno neiskorišten u datim okolnostima. Kod mnogih ugovornih strana, nacionalna tela za regulaciju konkurentnosti nisu otvorila niti jedan slučaj u energetske sektoru a državnu pomoć često kontroliše isto telo koje tu pomoć i daje.

Izveštaj takođe daje i indikacije do sada ostvarenog napretka u sprovođenju Trećeg energetske paketa. “Energetska efikasnost je još jedno područje u kojem možemo videti značajan napredak u ovoj godini”, dodao je direktor sekretarijata EZ Janez Kopač. “Države se kreću od pukog usvajanja zakonodavstva do stvarnog sprovođenja mera energetske efikasnosti na terenu, uključujući i nalepnice za

energetsku efikasnost proizvoda kod svih Ugovornih strana i sa prilagođavanjem javnih zgrada. Sekretarijat vredno radi zajedno sa međunarodnim finansijskim institucijama na tome kako da kanališe sredstva u mere energetske efikasnosti i stvaranje održivog tržišta za energetsku efikasnost. Prema mapiranju iz 2013.-te, oko 1,1 milijarde evra stoji na raspolaganju zemljama zapadnog Balkana iz regionalnih fondova za energetsku efikasnost i projekte obnovljivih izvora energije kako za privatni tako i za javni sektor.”

Sekretarijat podržava sprovođenje Ugovora kroz direktnu pomoć Ugovornim stranama, ali i kroz sprovođenje akcija. Trenutno je u toku dvadeset i pet pojedinačnih predmeta protiv sedam ugovornih stranaka povodom nepoštivanja Ugovora o energetske zajednici. Slučaj o gasnim kompanijama Srbijagas i Yugorosgaz koji nisu uradili razdvajanje delatnosti je spreman za odluku Saveta ministara na sastanku u Kijevu 23. septembra 2014. Sekretarijat takođe predlaže sankcije protiv Bosne i Hercegovine zbog neuspaha u usvajanju zakona o gasu na državnom nivou.

Novina je da će od oktobra 2014, Sekretarijat po prvi put na svojim internet stranicama davati mesečna obaveštenja o napretku sprovođenja pravne stečevine Energetske zajednice za svaku od ugovornih strana.

Nataša Đereg
direktor

Subotica, 23.9.2014.